

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 36
від 24 червня 2020 року

**Про проект Закону України
“Про внесення змін до Закону України “Про освіту”
щодо забезпечення захисту мовних прав національних меншин”
(реєстр. № 3077 від 17.02.2020)**

Комітет з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про освіту” щодо забезпечення захисту мовних прав національних меншин”, реєстр. № 3077 від 17.02.2020 та зазначає наступне.

Згідно з пояснювальною запискою метою законопроекту є “забезпечення захисту мовних прав національних меншин шляхом незастосування окремих положень статті 7, які стосуються навчання в закладах освіти в межах тих територій, на яких поширена регіональна мова або мова меншини та за рішенням відповідної місцевої ради застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин” (п. 2).

Автори проекту Закону, виходячи з того, що регіональна мова або мова меншини - мова, яка традиційно використовується в межах певної території держави громадянами цієї держави, які складають групу, що за своєю чисельністю менша, ніж решта населення цієї держави, та/або відрізняється від офіційної мови (мов) цієї держави, вважають, що сьома стаття Закону України “Про освіту” порушує норми Закону України “Про національні меншини”.

Відтак у проекті Закону пропонується викласти в новій редакції ст. 7 Закону України “Про освіту”, яким, зокрема, передбачити, що:

- мовою освітнього процесу в закладах освіти є *державна мова, а також регіональна мова або мова меншин*, якщо заклади освіти розташовані на територіях, на яких поширена регіональна мова або мова меншин та за рішенням відповідної місцевої ради застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин;

- держава гарантує кожному громадянину України право *на здобуття формальної освіти на всіх рівнях* (дошкільної, загальної середньої, професійної

(професійно-технічної), фахової передвищої та вищої), а також позашкільної та післядипломної освіти *регіональною мовою або мовою меншин* в державних і комунальних закладах освіти, якщо заклади освіти розташовані на територіях, на яких поширена регіональна мова або мова меншин та за рішенням відповідної місцевої ради застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин та ін.

Варто зауважити, що даний проект Закону повторює зміст законопроекту реєстр. № 1125 від 29.08.2019, який 04.02.2020 знято з розгляду,

В обґрунтуванні необхідності прийняття законопроекту суб'єкти законодавчої ініціативи посилаються на відповідні статті Конституції України, положення Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, Декларацію прав національностей України, закони України “Про засади державної мовної політики”, “Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин”, “Про національні меншини”, “Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин”, міжнародні договори, що регулюють питання використання мов, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Головне науково-експертне управління Верховної Ради України (далі - ГНЕУ) висловило щодо його окремих положень низку зауважень та пропозицій.

Зокрема, ГНЕУ звертає увагу на два рішення Конституційного Суду України:

- по справі про застосування української мови від 14.12.1999 № 10-рп/99, якою Конституційний Суд визнав, що “мовою навчання в дошкільних, загальних середніх, професійно-технічних та вищих *державних і комунальних* навчальних закладах України є українська мова. У державних і комунальних навчальних закладах *поряд* з державною мовою відповідно до положень Конституції України (зокрема ч. 5 ст. 53) та законів України, в навчальному процесі *можуть застосовуватися та вивчатися мови національних меншин*”;

- по справі щодо конституційності Закону України “Про освіту” від 16.07.2019 № 10-р/2019 Конституційний Закон України “Про освіту” від 05.09.2017 № 2145-VIII таким, що відповідає Конституції України (є конституційним).

На думку ГНЕУ, пропозиції законопроекту не вирішують повною мірою проблему застосування регіональних мов або мов меншин. У разі схвалення запропонованого проекту, в чинному законодавстві України діятимуть різні підходи до вирішення питань мови освіти. А тому запропоновані новели потребують свого узгодження з Законом України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” та спеціальними законами в галузі освіти з дотриманням конституційного принципу рівності та визначенням особливостей використання мов в окремих видах та на окремих рівнях освіти.

Щодо новели проекту закону про надання права місцевим радам приймати рішення щодо застосування на відповідних територіях заходів, спрямованих на використання регіональних мов або мов меншин ГНЕУ вважає, що це положення доцільно уточнити основними критеріями прийняття рішення, а

також потребує уточнення і зміст та обсяг “заходів, спрямованих на використання регіональних мов або мов меншин”.

ГНЕУ вважає зайвим положення проекту, відповідно до якого “заклади освіти, де освіта надається регіональною мовою або мовою меншин, забезпечують обов’язкове вивчення державної мови, зокрема заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти - в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови”, оскільки Законом вже передбачені відповідні норми.

Окрім того, ГНЕУ зазначає, що законопроект потребує техніко-юридичного корегування.

Міністерство освіти і науки України не підтримує законопроект, зазначаючи, що зміни до статті 7 Закону України “Про освіту” суперечать змісту освітньої реформи в частині забезпечення рівних можливостей усім громадянам України незалежно від етнічного походження в реалізації конституційного права на якісну освіту та професійну самореалізацію в Україні.

Міністерство фінансів України зазначає, що реалізація проекту Закону може потребувати додаткового бюджетного фінансування на забезпечення освітнього процесу учнів, які навчаються регіональною мовою або мовою національної меншини.

Міністерство культури, молоді та спорту України не підтримує законопроект реєстр. № 3077 та зазначає, що проект Закону спрямований не на реальне збереження національної мовно-культурної самобутності етнічних спільнот в Україні (в тому числі національних меншин) через застосування їхніх мов в освітньому процесі, а на формування умов збереження російськомовного середовища як об’єкта впливу російської пропаганди та важливого чинника інформаційної (як частини гібридної) війни Російської Федерації проти України.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом, розглянувши на своєму засіданні 01.10.2019 р. проект Закону, визнав його положення такими, що регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадають під дію міжнародно-правових зобов’язань України у сфері європейської інтеграції.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету ухвалив рішення, що проект Закону має вплив на показники бюджетів (може призвести до збільшення видатків державного та місцевих бюджетів).

Інститут законодавства Верховної Ради України у своєму висновку зазначає, що аналіз аргументації доцільності прийняття даного проекту, свідчить про сумнівність твердження авторів законопроекту невідповідності Конституції України окремих положень статті 7 Закону України “Про освіту”.

Національна академія правових наук України робить висновок, що зазначений законопроект може бути включений до порядку денного та розгляду Верховною Радою України.

Враховуючи викладене, а також рішення підкомітету з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 9 червня 2020

року рекомендувати законопроект № 3077 направити на доопрацювання,
Комітет вирішив:

1. Згідно з пунктом третім частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про освіту” щодо забезпечення захисту мовних прав національних меншин” (реєстр. № 3077 від 17.02.2020), поданий народними депутатами України Шуфричем Н.І. та Німченком В.І., за результатами розгляду в першому читанні повернути суб’єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Співдоповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити голову Комітету з питань освіти, науки та інновацій С. Бабака.

Голова Комітету

С.В. Бабак